

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפצית השערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, ב"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 ויקרא א,א

ויקרא א,ב:

[ב] דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבֶּקָר וּמִן-הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת-קָרְבַּנְכֶם:

ויקרא רבה (וילנא) פרשה ב

ט אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם (ויקרא א,ב) למה לא נאמר איש כמ"ש להלן דבר אל כל עדת בני ישראל איש כי יקריב אף כאן יאמר הכתוב ויקחו לכם איש בקר או צאן למה נאמר אֲדָם להביא את הגר, מכס פרט לגוי שהוא מביא עולה אמר רשב"ג, שבעה דברים התקינו בית דין הגדול וזה אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא ... מן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבֶּקָר וגו', אם נאמר מן הבהמה למה נאמר מן-הַבֶּקָר וּמִן-הַצֹּאן מכאן אמרו מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה חוץ מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

אָדָם – רביע, כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן – מרכא תביר טפחא לה' - אתנה

כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד מהם חל ענין הקרבן ולא על כל אחד חלים כל פרטי הקרבנות וזה מבואר יחד עם ההסבר הבא

אָדָם – רביע, בארבעה בני אדם בנוסף על היהודי הרגיל דיברה התורה כִּי-יִקְרִיב(ו) קרבנם לה' - אתנה מגביל הנאמר כאן למשכן לבמה גדולה ולמקדש רק בקרבנות הראויים, בדומה להגבלות הנמנות ב-זבחים פ"ד: והארבעה הם:

(א) הגר המביא כמו יהודי כל קרבן ונסכים שלו

(ב) גוי שהוא מביא עולה בלבד, ומבין שבעה דברים ש התקינו בית דין הגדול ... אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא

(ג) מקבלים מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה
(ד) ולא מקבלים מן המומר והמנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

תוספות נזיר לה,א ותירץ מהר"ף דאהני כללא לרבווי שור [הברך] דבהמה הוא אף על גב דרגיל בין החיות והוי כעין חיה אפ"ה כשר לקרבן. טט – מן-הַבְּהֵמָה – רביע, הפסוק מונה שלוש בהמות: בקר, צאן היינו שני מינים – כבשים, עזים. טעם רביע מרמז לעוד בהמה – שור הבר (לקרבן, לאיסור חלב, לא צריך כיסוי הדם).

[ג] אִם-עֲלָה קָרְבָנוֹ מִן-הַבֶּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֹתוֹ אֶת-פִּתְחוֹ אֶת-הַזָּנָב וְלִרְצוֹ לִפְנֵי ה' :
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לְךָ לְכַפֵּר עָלָיו :

[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - (סלוק) מונח זקף-קטן, תבנית טעמים בעלת תפקידים אחדים שמתגלים כאן. (א) לימוד אלפניו ולאחריו (ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים (ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים

(א) לימוד אלפניו ולאחריו

רש"י [ג] לִפְנֵי ה' [ד] וְסִמְךָ - אין סמיכה בבמה (ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ג פרק ד,א)

שפת"ח - ט דמקרא נדרש לפניו ולאחריו לפני ה' דהיינו באוהל מועד ששם ארון והשכינה שרויה בו:

תורת כהנים פרק ד (א) [ג] ... לִפְנֵי ה' : [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ ואין סמיכה בבמה. [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה. וגו' הא לפי שיש בצפון מה שאין בסמיכה ובסמיכה מה שאין בצפון צריך לומר [ג] ... לִפְנֵי ה' : [ד] וְסִמְךָ ואין סמיכה בבמה [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה [ג] ... לִפְנֵי ה' : [ד] וְסִמְךָ אע"פ שסמך מבחוץ יחזור ויסמוך מבפנים :

טט - וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֹאשׁ הָעֵלָה – מונח זקף-קטן בראש פסוק והוא תיאור, אף שלכאורה נראה כי הוא ההלכה, כי תורת כהנים מברר בהמשך ההלכה היכן הסמיכה הכשירה, משמע שסמך ידו אינה ההלכה המלאה אלא סיוע להלכה כעין תיאור. לכן תבנית הטעמים מרמזת ללימוד אלפניו ולאחריו.

לימוד אלפניו חובת הסמיכה רק כאשר ההקרבה היא [ג] לִפְנֵי ה' – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה לִפְנֵי ה' בבמה קטנה בזמן היתר הבמות והקרבה מחוץ למקדש אינה נקראת לִפְנֵי ה' ולא חלים עליה פרטי הלכות הקרבת הקרבנות במלואם, ביניהם לא חלה חובת סמיכה.

וכן בפסוק [יא] ... צִפְנָה לִפְנֵי ה' ואין צפונה בבמה, לִפְנֵי ה' – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה לִפְנֵי ה' וצריכה צפונה ולא בבמה.

(ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים

רמב"ן ויקרא א,ד ... ובשעיר המשתלח מפורש וְסִמְךָ אֶת-שְׁתֵּי יָדָיו עַל-רֹאשׁ הַשְּׂעִיר (י' אח"מ טז,כא). ולא ידעתי אם כן, למה כתב בכל שאר סמיכות "את ידו"? ואולי להוציא ממנו מה שדרשו (מנחות צג,ב) : ידו ולא יד שלוחו; כי שמא היה במשמע 'ידי' - להביא את שתיהן, ולא נמעט בו השליח, אבל עכשיו שהסמיכה בשתי ידיים, לא כתב לשון יחיד אלא למעט השליח; אע"פ ששלוחו כמותו בשאר המקומות, לא נדון כן לסמיכה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פאז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

(ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים

(ב) [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו ידו לא יד עבדו ידו לא יד שלוחו.

[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ - מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז על שני לימודים, מונח עשוי להוסיף לימוד שלישי. כאן דורש תו"כ לדחות שלושה סוגי שלוחים (ב) וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו יָדוֹ לא יד עבדו יָדוֹ לא יד שלוחו.

המשך של לימוד (א) אלפניו ולאחריו וכאן לומד על הבא אחריו

(ב) ... יָדוֹ עַל רֵאשׁוֹ וְלֹא עַל גַּב יָדוֹ. עַל רֵאשׁוֹ לא על הצוואר. עַל רֵאשׁוֹ לא על הגבים. אוציא את כלם ולא אוציא את החזה ודין

הוא מה אם הראש שאינו טעון תנופה טעון סמיכה. החזה שטעון תנופה אינו דין שיטעון סמיכה. ת"ל עַל רֵאשׁוֹ ולא על החזה:

נדרשת דחיית סמיכה בגוף פרט לראש. הדרשה מחברת בין טעם טפחא – מפסיק וטעם מונח – מחבר לטעם אתנה!!!

(ד) [ד] ... עַל רֵאשׁוֹ הַעֲלָהּ - להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת הצאן. הַעֲלָהּ - פרט לעולת העוף.

[ד] ... עַל רֵאשׁוֹ הַעֲלָהּ - טפחא מונח אתנה. אתנה מגביל הסמיכה לבהמות וממעט עופות. מונח מרבה כל מקום בראש,

טפחא פותחת טפח להתאפיין מהמונח אתנה וללא מרכא (א) האפיון מרבה לדחות חלקי גוף שאינם ראש, וגם מתפשט אל פסוק (ג,א)

לחייב סמיכה בעולת חובה (כגון עולת ראייה ברגל, עולת נזיר, עולת מצורע) ועולת צאן כי בפסוק (ג,א) כתוב [נ] אִם-עֲלָהּ קָרְבְּנוֹ מִן-הַבְּקָר זָכָר תָּמִים, .. בפשט המשמע שמדובר בנדבות ונדרים ומן הבקר בלבד, ולא בחובות ולא בצאן.

וְנִרְצָה לוֹ - על מה הוא מרצה לו? אם תאמר: על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי ענשן אמור; הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה' (ראה ש.ס.ח).

וְנִרְצָה לוֹ – מרכא טפחא יתור לרבות לשני רצויים, כפרש"י. הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה'

לְכַפֵּר עֲלָיו: – מרכא סלוק, הסלוק מגביל לכפרה לבעלים לכן צריך הקרבה לשם בעלים.

ויקרא גב:

וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֵאשׁוֹ קָרְבְּנוֹ וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶל הַפְּתִיחִים אֶת-הַדָּמִים עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

בבלי יומא סב ב אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר (ויקרא גב) וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול.

רלב"ג.... וְשִׁחְטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה

נקראת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, רוצה לומר: מבוא אֹהֶל מוֹעֵד. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא אֹהֶל מוֹעֵד, רוצה לומר, שממנה יבואו אל אֹהֶל מוֹעֵד. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד

וְשִׁחְטוֹ - זקא-גדול – שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשוחט שחיטה כשרה בזר כמו בכהן; שני ענינים עוסקים במקום וזמן שחיטת שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחיטה כשרה בכל העזרה שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות – פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

ויקרא דב: דבִּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי-תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכֹּל מִצְוַת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָה וְעִשְׂתָּה מֵאַחַת מֵהֵנָּה:

בבלי שבת קגא, משנה. הכותב שתי אותיות, בין בימינו בין בשמאלו, בין משם אחד בין משתי שמות, בין משתי סמניות, בכל לשון - חייב. אמר רבי יוסי: לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן, לידע איזו בן זוגו. אמר רבי יהודה: מצינו שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל.

רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"ט הכותב שתי אותיות, בין אם כותב שתי אותיות שונות או אם כותב אותה אות פעמיים, יש בהן כוונה מיוחדת (מ"מ) בכל כתב ובכל לשון ואפילו משני סוגי דיו או צבע – חייב כדברי המשנה.

שם ה"י הכותב שתי אותיות, ואפילו היו שוות זו לזו – חייב. אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה (מ"מ)

שם ה"ז רושם – העושה צורות כלשהן או שני סימנים, אפילו אינם אותיות (ומצטרפין זה עם זה) – חייב, וכדברי ר' יוסי.

סיכום וְעִשְׂתָּה - זקא-גדול עניין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד (א) כתיבת שתי אותיות או רישום שני סימנים גם שווים על עצם אחד, או רישום סימן אחד על שני עצמים. אחת באופן אחר ככתב רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"י אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהיה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סדר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קרא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא א,א

ויקרא ויקרא א,ו – ז:

[ו] והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה:

[ז] ונתנו בני אהרן הכהן אש על-המזבח וערכו עצים על-האש:

תורה תמימה

וְנַתַּח אֶתְּהָ לְנַתְּחֶיהָ - [כיצד מנתח - אברים אברים, אבל לא האברים לנתחיה], דאמר קרא **וְנַתַּח אֶתְּהָ לְנַתְּחֶיהָ**, אותה לנתחיה

ולא נתחיה לנתחים^(ט) **[חולין יא,א]**:

וְנַתַּח אֶתְּהָ לְנַתְּחֶיהָ - אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(ט), וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא^(ט) **[שם]**

[שם]:

תורה תמימה הערות

(טב) נראה דמדייק מדלא כתיב לנתחים, דהוי משמע שיעשה אותה נתחים נתחים מ"מ, ומדכתיב לנתחיה דמשמע דחלקים האלה הנקראים נתחים גם קודם פעולת הנתחה והיינו החלקים המגבלים הטבעיים, ולא נתחיה לנתחים, ומפרש **לְנַתְּחֶיהָ** כמו **לגבולותיה**,

למיניה, **לחלוקותיה**, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(סג) ע' בדרשה הקודמת:

(סד) ואע"פ דבגמרא רצו לדחות ראייה זו, ממאי דלמא דפלי ליה [קורעהו וחוצהו] ובדק ליה, ואי משום ולא נתחיה לנתחים הני מילי היכי דחתיך לגמרי אבל היכי דלייף לית לן בה, מ"מ אחרי דע"פ האמת קיי"ל דאזלינן בתר רובא, לא הוי פירכא זו אלא דהוי בעלמא

ע"ד שקלא וטריא, כיון דהדין דין אמת שא"צ לבדוק, ולכן קבענו דרשה זו. ובעיקר ענין דהולכין אחר הרוב בארנו בפ' משפטים בפ' אחרי רבים להטות:

בבלי ביצה כה,א - ונתח אתה לנתחיה - אמר רמי בר אבא: הפשט ונתח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה.

וְנַתַּח אֶתְּהָ - מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה. כפי' **חנם סופר בבלי ביצה כה,א**

... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון ששופנו להפשיט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבת חלה איברי טריפה לגבי מזבח ...

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק בטרפות. אבל כפי' **חנם סופר** מפני שהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

לְנַתְּחֶיהָ – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

[ו] ... ונתח אתה לנתחיה: [ז] ונתנו - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד אלפניה לסיפא פסוק (א,ו)

(א) בתפקיד מחיצה שפירוש מלת **לְנַתְּחֶיהָ** כמו **לגבולותיה**, למיניה, **לחלוקותיה**, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(ב) בתפקיד שיעור רוב, שיש חשש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא ולא חוששין לניקוב קרום המוח כאשר חותכין איברים בגבולותיהם הטבעיים כי אז לא נוגעים בקרום המוח.

[ז] ונתנו - תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד לאחריה בפסוק (א,ז)

(א) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין הקשור לעניני שמים – כפי' רש"י - ונתנו ... אש - אע"פ שהאש יורדת מן השמים (ט), ב' מרמז על ענין מחיצה כי את האש שירדה מן השמים פעם אחת בחנוכת מזבח המשכן מסתירים באש מן האדם כל יום כמשמעת מפ' רש"י מצוה להביא מן ההדיוט, ומביאור (ט) שפת"ח - אין פירושו שירודת בכל יום, אלא שירדה בימי משה לא נסתלקה עוד עד בנין שלמה, וכירדה אז לא נסתלקה עד ימי מנשה.. היינו אש האדם היא כעין מחיצה המסתירה את הנס של האש השמימית.

(ב) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה – בחירת הכהן ע"י פייס וכתוצאה בחירת הכהנים העומדים ממנו והלאה לכיוון מסוים לעבודות אחרות.

ויקרא א,ז: ונתנו בני אהרן הכהן אש על-המזבח וערכו עצים על-האש:

תורה תמימה וערכו וגו' - תניא, ר' שמעון בן יוחאי אומר, מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים, שנאמר וערכו עצים, אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב (פ' צו) ובער עליה הכהן עצים בבקר וערך, תנהו ענין לתמיד של בין הערבים^(ט) [יומא כ"ו ב']:

תורה תמימה הערה (סט) ענין הגזירי עצים הוא דאחר שעורכים עצים בראש המזבח מצוה להעלות בשני גזירים יותר, ויליף שהיו נושאין אותן שני כהנים, ... וע' ברמב"ם פ"ב ה"ג מתמידין כתב שכל אחד מהכהנים השנים היה עץ אחד בידו, ... וי"ל משום דאיתא בירושלמי שקלים פ"ו ה"ד האומר הרי עלי עץ מביא גזיר אחד, אמר ר"א, מתניתא אמרה כן, דהאי קרבן אחד והאי קרבן אחד [ר"ל כל גזיר חשוב להיות נידר בפני עצמו] כהאי דתנינן ושנים בידים שני גזירי עצים, ע"כ, הרי מפרש הירושלמי שכל חד מהכהנים היה נושא גזיר אחד, ומפרשי הרמב"ם לא העירו מקור לדבריו. ודע דבכלל דין זה דשני גזירי עצים צריכים להיות בשני כהנים לכאורה יש להעיר מיומא כ"ב א' בענין הפייסים שהיו במקדש איתא שם מי שזכה בתרומת הדשן זכה בשני גזירי עצים, וזה מורה מפורש דהיה ככהן אחד. אך הנה מצאתי כתוב בשם הריטב"א שמי שזכה בשני גזירי עצים היה אומר לחבירו בוא וזכה עמי בגזיר אחד [ע' כ"מ פ"ד ה"ח מתמידין], ואף שלא כתב מקור לדבריו אבל בהכרח צריך לפרש כן ע"פ ההערה שכתבנו:

בבלי יומא אמר להם הממונה בואו והפיסו וגו'. **וְנַתְּנוּ** - תלישא-גדולה מתארת מעגל הכהנים המתיצבים לפיס. הקו ימינה מתאר נקודת פתיחת הספירה או הכהן הנבחר מן השמיים להיות הראשון בקבוצת עבודה בשבילה נעשה הפיס,

הלכה בני - קדמא סדר פייסות, פייס ראשון לתרומת הדשן ולמתן גזירי עצים בשביל האש,

אהרן הכהן אש - דרגא תביר טפחא, קבוצת כהנים מצטרפת לאחר הכהן הנבחר בפיס להיות ראשון בקבוצת עבודה בשבילה נעשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששורות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; פסק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

הפיס.

(ראה להלן) אגדה בְּנֵי – קדמא, קדמה אש מהשמים (זבחים סא,ב) ל- אֲשֶׁ מִן הַהַדְיוֹט, תורה תמימה ואע"פ שאש יורדת מהשמים מצוה להביא מן ההדיוט [יומא כא,ב]

ועוד הלכה את האש מן ההדיוט בְּנֵי – קדמא, מתחילים בהצתת אליתא (זרדים דקים) ע"י ככהן כשר ובכלי שרת על המזבח ולא מחוצה לו כהביא ב-תורה תמימה וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהָרֶן - תניא, [ו] וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהָרֶן הַפְּתֵן אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא ככהן כשר ובכלי שרת⁽¹⁰⁾ [יומא כד,ב]:

בפיס השני נבחרת קבוצת עבודה להקרכת התמיד של שחר ובפיס נפרד של בין הערביים. תורה שלמה (קנב) מביא ירושלמי יומא פ"ה ה"ד האומר שלמרות שפסוק זה נאמר בבן-בקר, בתמיד של שחר הכתוב מדבר. וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה ... הַפְּתֵן תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב.ג' וְנִתְּנוּ עולה $2^9 = 512$, ג' הַפְּתֵן עולה 80 עם הכולל $81 = 9^2$, המספר תשע חוזר על עצמו, אמנם מדובר בעולת פר, אבל בבלי יומא משתמש בפסוק זה לכל עולה ובכללה עולת התמיד שהוקרבה בתשעה כהנים בשחר ותשעה כהנים בין הערבים. בבלי יומא כו,ב

משנה. תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד? עצמו בתשעה, בחג ביד אחד צלוחית של מים - הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר, הוא עצמו - בתשעה, ושנים בידים שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר; הוא עצמו בתשעה, ושנים בידים שני בויכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג - ביד אחד צלוחית של מים.

חידושי הריטב"א מסכת יומא דף כו עמוד ב

מתניתין תמיד קרב בתשעה. פי' בתשעה כהנים, מהעלאת איברים ואילך, ולא חשיב הכא המעלה מן הכבש למזבח, ופרש"י ז"ל הדאי תנא רבי אליעזר היא דסבירא ליה שהמעלה לכבש הוא המעלה מן הכבש למזבח, וגו' ... בחול נמי משכחת לה. פי' בחול של חג נמי משכחת שנים עשר כהנים, תשעה כדרכו, ושנים לשני גזירי עצים, ואחד לצלוחית של מים.

(ג) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין קיום העולם בזכות הקרבנות וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהָרֶן הַפְּתֵן אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעִרְכוּ עֲצִים-עַל-הָאֵשׁ:

וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה ... הַפְּתֵן תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב.ג' וְנִתְּנוּ עולה 512, ג' הַפְּתֵן עולה 80, ההפרש $512 - 80 = 432$ עולה תב"ל היינו עולם. בזכות הקרבנות בפועל ואמירת פרשת הקרבנות העולם מתקיים: בבלי מגילה א,ב [במעמדות] במעשה בראשית וכו'. מנהגי מילי? אמר רבי אמי: אַלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (ירמיהו ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו' בבלי תענית כז, ב ישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין במעשה בראשית. מנהגי מילי? אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (בראשית ט"ו) ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם: רבונו של עולם! שמה ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: (בראשית ט"ו) קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שביית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? - אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם. רש"י תענית כז,ב אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות - עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין - שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו'. כאנשי דור המבול - שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן במעשה בראשית.

תורה תמימה בְּנֵי אֶהָרֶן הַפְּתֵן - הכהן כהונו, לימד על כהן גדול שלכש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה⁽¹⁰⁾ [זבחים י"ח א'] : תורה תמימה הערה (סו) ... לשון בְּנֵי אֶהָרֶן הַפְּתֵן מיותר כולו, דכבר כתיב (זכ) וְהַקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהָרֶן ודרשינן מקבלה ואילך מצות כהונה, וגם זר אסור לקרב למזבח, וגם נתינה זו בכלל, לכן דריש מן בְּנֵי אֶהָרֶן שיהיה כהן כשר כמו אהרן לאפוקי חלל, ומן הַפְּתֵן שיהיה אז בכלי שרת דהיינו בכגדי כהונה וכמו שדרשו ב-זבחים יח,ב הפס' דפי תצוה דכתיב בכגדי כהונה והיתה להם כהונה לחקת עולם, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וגו'.

לכן לגבי בני אהרן נדב ואביהוא מצד הדלקה של כל יום אי אפשר לומר שטעו כי הבינו הַפְּתֵן אֵשׁ - שיש קבוצה של כהנים ולא רק קבוצה של אש (מן השמים ומן ההדיוט) ולכן הקריבו שני כהנים הדיוטות אלא שהיו צריכים להקריב רק במזבח החיצון בכגדי כהן הדיוט. אבל מצד הדלקה לחנוכת המזבח אפשר שרק אהרן היה אמור להקריב אש מן ההדיוט, כפי שבאמת עשה ולכן בניו טעו בהקריבם גם הם אש אבל טעו כי הכניסו האש לקדש והתורה אמרה על-המזבח - אתנח, מגביל להודיע כי אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ בלבד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אתה, סלוק – סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרצה, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

ויקרא א,א: ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

ויקרא אל-משה – טפחא מונח, כעין תבנית שמע ישראל, שזהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושי הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ליקוטי שיחות כרך יז, פ' ויקרא)

ויקרא א,ה:

ושחט את-בן הבקר לפני ה'

והקריבו בני אהרן את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אֶשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד:

רש"י [ה' וְשָׁחַט... וְהִקְרִיבוּ... הַכֹּהֲנִים] – מקבלה ואילך מצות כהונה; למד על השחיטה שכשרה בזר (ראה **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב**).

לפני ה' – בעזרה. **והקריבו** – זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה; למדנו שתייהן.

בני אהרן יכול חללים? תלמוד לומר: **הכהנים** (ראה **שם,ו**).

את-הדם וזרקו את-הדם – מה תלמוד לומר דם דם שני פעמים? להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו. יכול אף בפסולים, או בחטאות הפנימיות, או בחטאות החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה? תלמוד לומר במקום אחר: "דמו" (**להלן,יא; ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ז-ח**).

וזרקו – עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא, כנגד הזויות; לכך נאמר **סביב** – שיהא הדם נתון בארבע

רוחות המזבח. או יכול יקיפנו בחוט? תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**; הא כיצד? נותן שתי מתנות שהן ארבע (ראה **תו"כ שם,ט**).

רבי יוסף בכור שור בני אהרן – שלא יהו זקנים מרותתין; כמו שאמרו רבותינו (חולין כד,ב): כהן, מאמתי פסול לעבודה? משירתת **הכהנים** – הראויים לכהונה, שאינם לא חללים ולא בעלי מומין (ראה **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ו**), ולא טמאין, ולא אוננים (ראה יל"ש תורה תק"ז), ולא שתיים, ולא יושבים ועומדים ככהונם שלבושים בגדי כהונה, והמחוסר בגדים; וכל אילו מחללין עבודה. **אֶשֶׁר-פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד** – ולא על המזבח הזהב שבהיכל (ראה רשב"ם). ורבותינו אמרו (ראה **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,יד**): כשהיכל עומד, ולא כשהוא מפורק. **וזרקו ... סביב** – דרשו רבותינו (**תו"כ שם,ט**): שתי מתנות שהן ארבע.

ראב"ע (ה) **לפני ה'** – כמו עולת הצאן "על ירך המזבח צפונה" (להלן,יא) כנגד השולחן (ראה **שם' מ,כב,כט**). וטעם **ושחט** – הכהן שישחטנו – אחד, ויקריבו רבים **הדם**; וכן כתוב וימציאו בני אהרן (ויקרא ט, יב).

ושחט את-בן הבקר לפני ה' – תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר ממעט, אמנם שחיטה כשירה בזר, אבל כאן ראב"ע מפרש כי כהן שוחט, משמע שמיעט ההיתר של שחיטה בזר. זה נתמך ע"פ **מדרש רבה ויקרא אח"מ פר' כב ס' ה**. (**פירוש עץ יוסף, מהדורת וגשל התשס"א**). על **ויקרא אח"מ יז,ג-ד** א"כ שוב היתה שחיטה עבודה וצריכה כהן. ומפרש (**ויקרא אח"מ ז,ה**) **והביאום כו' אל-הכהן וזבחו וכו' שהכהן שוחט**. כך פירש הנאון מהר"ף הכהן {

ושחט את-בן הבקר לפני ה' – תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר מרמז כי כל העזרה כשרה לשחיטת עולה ולא ממש לפני ה' היינו מול פתח ההיכל, סמוך למזבח

והקריבו – תלישא-גדולה – (א) בעל בחינה נעלה, הם הכהנים הראויים לכהונה (שאינם פסולים מכל מיני סיבות כפי' **רבי יוסף בכור שור**) וכפי' **רש"י** מקבלה ואילך מצות כהונה עבודה ראשונה בקרבן שהיא חובת הכהנים **בני אהרן הכהנים** – קדמא מהפך פשטא **את-הדם** – זקא-קטן, בתפקיד שתי עבודות בדם כנאמר ב- **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב** וכפי' **רש"י עה"ת והקריבו** – זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון **הולכה**; למדנו שתייהן. ודומה לו (**ויקרא שמיני ט,ט**) **ויקריבו בני אהרן את-הדם אליו**

את-הדם על-המזבח סביב

וזרקו – קדמא כעין כלל הצריך לפרט **את-הדם על-המזבח סביב**, והפרט **סביב** צריך לכלל, באופן זה יתקיים **וזרקו ... סביב** – כנדרש ב- (**תו"כ שם,ט**): **שתי מתנות שהן ארבע**.

הפרט **את-הדם על-המזבח סביב** – מהפך פשטא זקא-קטן, מוציא מפשטו של מקרא, כפי' **רש"י** ע"פ תו"כ תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**, הא כיצד? נותן **שתי מתנות שהן ארבע** (ראה **תו"כ שם,ט**). **וזרקו** – קדמא כעין תנאי מוקדם שמתנת הדם תהיה בזריקה, אבל מתנה זאת צריכה לקיים את התנאי **סביב**, אפשר תאמר שילך סביב המזבח ויזרוק הדם שוב ושוב? (א) אמנם ראב"ע פירש כי כהנים רבים יקריבו הדם, אבל אפשר כי רק כהן אחד זורק לכן מלת **וזרקו** בלשון רבים מלמדת על מספר הזריקות ולא על מספר הכהנים לזריקה, ומיעוט רבים שתיים, לכן מדובר בשתי זריקות בלבד. לכן כדי לקיים את התנאי **סביב** – זקא-קטן, בתפקיד שתיים, הכהן זורק שתי זריקות, בשתי זוויות נגדיות באופן שהדם מתפצל לשני קירות הזוית, בכך מקיים ה-**סביב** וזהו שתי מתנות שהן ארבע.

בבלי זבחים כו,א ... ת"ר: קדשי קדשים – שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון; עמד בדרום והושיט ידו לצפון ושחט – שחיטתו כשרה, קיבל קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו – כאילו נכנס כולו; פרכסה ויצתה לדרום וחזרה – כשרה. **קדשים קלים** – שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים; עמד בחוץ והכניס ידו לפנים ושחט – שחיטתו כשרה, קיבל – קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו – כאילו לא נכנס; פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה – פסולה. שמע מינה: בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים – פסולים!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אהרן = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רש"י מסכת זבחים כו,א

וקיבול דמן בכלי שרת בצפון - לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט) דסמך קבלה לשחיטה.

עמד - בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה.

הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו כשרה - לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל קבלתו פסולה.

הכניס ראשו ורובו - בצפון וקיבל כאילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה רובו ככולו.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לדרום וחזרה כשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחוף וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה.

שחיטתן בפנים - דכתיב (ויקרא ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה.

וקיבול דמן בכלי שרת בפנים - קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא.

עמד בחוף והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו כשרה - לקמן בפרק כל הפסולין (דף לב:) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה'.

קבל קבלתו פסולה - כדפרישית.

הכניס ראשו ורובו כאילו לא נכנס - כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בהדא גלי בכולהו והכי אמר בשמעתין.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לחוף וחזרה פסולה דאיפסלא ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בכיצד צולין (דף פב) מהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב).

וְהִקְרִיבוּ - תלישא-גדולה, (ב) בתפקיד מחיצה, גבול, ע"פ בבלי זבחים כו,א (לכל שלוש הדעות בהגדרת צפון העזרה), לקבלת דם כשרה של קרבן קדשי קדשים, הכהן חייב להיות ראשו ורובו בתחום צפון של עזרת כהנים, לקבלת דם כשרה של קרבן קדשים קלים הכהן חייב להיות כולו בתחום צפון (תחום צפון היינו מגבול = מחיצה דמיונית בין חלק דרומי וחלק צפוני של העזרה)

ראה בבלי יומא נט,א ללימוד הקשר בין ויקרא א,ה ובין ויקרא אח"מ טז,יח

ויקרא א,ה: וְשָׁחַט אֶת-בְּנֵי הַבָּקָר לִפְנֵי ה'

וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא אח"מ טז,יח: וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי-ה' וַכֹּפֵר עָלָיו

וַלָּקַח מִדָּם הַפָּר וּמִתָּם הַשְּׂעִיר וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

טט - סוגיה האם מקיף מזבח פנימי ביד או ברגל. בבלי יומא נט,א אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא (שלכולי עלמא לא לומדים יד מרגל

(מצב שתיים) (לעיל) מר (ר"ע) סבר הקפה ביד ומר (ריה"ג) סבר הקפה ברגל

ובהא קא מיפלגי, מר (ריה"ג) סבר סָבִיב דמזבח פנימי כ-סָבִיב דמזבח החיצון (ע"פ ויקרא א,ה וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב -

למד ממזבח חיצון שהקפתו ברגל למזבח פנימי להקיפו ברגל)

ומר (ר"ע) סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי.

• טט - (ויקרא אח"מ טז,יח) ... וַלָּקַח מִדָּם הַפָּר - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, רבי עקיבא ורבי יוסי

הגלילי אומרים שהכתוב בא להקל על הכ"ג והם חולקים מה יותר קל ... וַנָּתַן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב - תביר מרכא טפחא סלוק.

סלוק מרבה תכונה ל- סָבִיב אפשר שכאן הסלוק מפנה להקשה מ-(ויקרא א,ה) סָבִיב - זקא-קטן, רבי יוסי הגלילי כמו תנא קמא לומד מ-

ויקרא א,ה וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. התבנית מהפך פשטא זקא-קטן מורה על לימוד אחד

כפשטו למזבח החיצון, לימוד אחד שלא כפשטו, אפשר שזה שייך למזבח חיצון, אפשר שזה מופנה להקיש ממנו ל-ויקרא אח"מ טז,יח

סָבִיב - סלוק, של מזבח הפנימי. בכל אופן, רבי יוסי הגלילי למד קשר הקשה דוקא בין שני פסוקים אלו (מתוך 13 פסוקים (2) בשמות,

11 בויקרא) העוסקים בזריקת הדם על המזבח החיצון סביב. 11 סביב - סלוק, אחד בפשטא, אחד בזקא-קטן שהוא ויקרא א,ה).

• נחפש האם קיימים קשרים נוספים בין פסוקים אלה. (ויקרא א,ה) כתוב כך ... וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת-הַדָּם - תלישא-גדולה

קדמא מהפך פשטא זקא-קטן וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. (א) פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים

(סלוק אתנח או אתנח סלוק) מורה על ענין שחזור וקורה וגם כעין בנין אב או היקש, (ב) וְזָרְקוּ אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב - קדמא

מהפך פשטא זקא-קטן תבנית המורה על ענין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו. כאן המלמד הוא הולכת הדם למזבח החיצון שהיא ברגל,

ולכן זריקת הדם במזבח החיצון היא ע"י הליכה ברגל סביבו, ולכן אפשר שהקשה של סָבִיב החיצון אל סָבִיב הפנימי תאמר שכשם

שבחיצון הולך ברגל סביב כך גם בפנימי הולך ברגל סביב לחטוי הקרנות.

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקרא רמז תמב

אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [א, ה] ולא בזמן פרוקו ולא בזמן שגללה הרוח את היריעה. רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר אֲשֶׁר-

פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לפי שנאמר ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח, יכול בין אהל מועד ובין המזבח היה הכיור ת"ל המזבח,

המזבח פתח אהל מועד ואין הכיור פתח אהל מועד, והיכן היה הכיור נתון בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי דרום.

רשב"ם פ"א - אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - ולא מזבח הזהב שבתוך אהל מועד. ראב"ע וטעם אֲשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - להוציא מזבח

הקטרת:

אֲשֶׁר-פֶּתַח - טפחא, רבוי תנאים לקיים הקרבה כשרה: אהל מועד עומד, היריעות לא מגוללות ע"י הרוח, הכיור משוך דרומה מהפתח

שרואה רק את המזבח החיצון...

אֹהֶל מוֹעֵד - מרכא סלוק, סלוק בתפקיד הגבלה, ללמד כי מתן דם העולה הוא בקרנות המזבח החיצון בלבד ולא במזבח הפנימי.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השטרות: אהיה, סלוק – סוף-ספור – מגביל; מונח – רבוי; מהפך-פשטא – מוציא-פשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנוטעם, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסקו – היקש; השלישיה:
(קולא) – סדר קיימות; אולא = גירס' – 5: יוצא מהענין; קולא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיבה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

1.4 ויקרא א,א

ויקרא א,ו: וְהַפְּשִׁיט אֶת-הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתִיחִי:

ראה שמות תצוה כט,ז: לענין נתוח לנתחים. זה פסוק יחיד בתנ"ך העוסק בהפשטת קרבן. מכאן יש ללמוד לכל הקרבנות.

רשב"ם (ו) וְהַפְּשִׁיט וגו' - מה תלמוד לומר הָעֹלָה? לרבות את כל העולות להפשט ונתוח (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד פרק ה,ד).

ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד

פרק ה (א) וְהַפְּשִׁיט ... וְנָתַח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר הָעֹלָה (טט) – החפץ חיים (הח"ח) מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנח מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

אפשר כי טעם אתנח של מלת הָעֹלָה מגביל את המעבר לפעולת וְנָתַח לסיום ההפשטה ובדיקת הבהמה מטריפות.

(ב) יכול אין טעון הפשטה אלא עולת נדבה עולת חובה מנין ודין הוא (בקל וחומר) נאמר (כאן) הבא עולה נדבה והבא עולה חובה כגון עולת תמיד, במ' פינחס כח) מה עולת נדבה טעונה הפשטה אף עולת חובה טעון הפשטה. (ג) אין לי אלא עולת בקר (להפשטה, כאן) עולת הצאן מנין ודין הוא נאמר הבא עולה (ו' א,ב) מן-הצאן מה עולת בקר טעונה הפשטה אף עולת הצאן טעון הפשטה. (ד) אין לי אלא של אנשים של נשים מנין (הח"ח): שנאמר שכמו שמיעטן מסמיכה כך מיעט את עולתן מהפשטה) אין לי אלא של ישראל של גוים ושל עבדים מנין (הח"ח): הגר"א כתב שמלת גרים מיותר, ופשוט דטעמו מהיכן היה הו"א למעטו כיון דאתרבי ג"כ לסמיכה כדלעיל (בפרשתא ב) עד שתהא מרבה להביא את של גוים מנין תלמוד לומר הָעֹלָה (הח"ח): ומה דדרש מן הָעֹלָה דמפשיטה כולה ואח"כ מנתחה, היא דרשה מה"א והכא מתיבת עולה גופא דיתירא) כל שהיא עולה טעונה הפשטה, מה ראית להביאן להפשט וניתוח (עולות נשים, עבדים, גוים) ולהוציאן מן הסמיכה (נשים, עבדים)? ובדואי הגוים כי אינם נכנסים בעורה), אחר שריבה הכתוב (להפשט וניתוח) מיעט (לסמיכה)? (ועתה משיב) מפני מה אני מביאם (את העולות של הפטורים מסמיכה) להפשט וניתוח (התשובה המלאה) שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם (לעשותם, ה"ח) ואין צריך בעלים (יעשו זאת) אם כן מסתברא דלא איכפת לן לענין הפשטה בעלים מאן נינהו ואפילו עכו"ם ונשים נמי) ומוציא אני הסמיכה שאין הסמיכה אלא בבעלים (הח"ח): ומשו"ה מסתבר דכי מיעט רחמנא בני ישראל אתי למעוטי בעלים של עכו"ם ונשים). (ה) רבי חייא אומר צא וראה את מה מיעט הכתוב למעלן את הקריבים (הח"ח): את הבהמה) או את המקריבים (הח"ח): את בני אדם) הוי אומר המקריבים (הח"ח): כדכתיב (ו' א,ב) אָנֹכִים קְרִיבִים מִבְּנֵי אֲדָמָה (אף אני אמצעם (הח"ח): לנשים וגוים) מן הסמיכה, מפני שאני ממעט את המקריבים לא אמצעם מהפשט וניתוח מפני שאני ממעט את מעשה עולה עצמה (הח"ח): ועדיין לא מעטנו שום מעשה אחרת מה שהוא בגוף העולה עצמה). (ו) אין לי אלא שנשחטה לשמה שלא לשמה (הח"ח): שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור). מנין תלמוד לומר הָעֹלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

פסוק (וי' א,ה), עסק בשחיטת העולה, הקרבת הדם (הולכה למזבח) וזריקת הדם, ורחמנא הפריד את הפשטת הקרבן וניתוחו מהפעולות שבפסוק (א,ה). (ויקרא א,ג) וְהַפְּשִׁיט – טפחא (א) בתפקיד רבוי בלי הגבלת מרכא על כל מיני העולות וכל מיני בעלים (ב) התפשטות ההפשטה על כל העולות שעברו את הפעולות של פסוק (א,ה). בכך יש תשובה לשאלת תו"כ מנין לעולת חובה בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזוה בקל וחומר מעולת נדבה, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת צאן, בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזוה בקל וחומר מעולת בקר, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת נשים, גוים ועבדים, בדרך נוספת שלא רק מה"א הידיעה של מלת הָעֹלָה כפ' הח"ח.

אֶת-הָעֹלָה – מלת אֶת מרבה מספר מצבים לענין הפשטת עור עולה וזכיית הכהנים בו

(א) אֶת-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב כ-תו"כ פו' ד, פ"ה,מ"ו (א) הפשטה של עולה שנשחטה לשמה (ב) הפשטה של עולה שנשחטה שלא לשמה (הח"ח): שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין תלמוד לומר הָעֹלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

(ב) אֶת-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב לענין העורות (א) עורות שהכהנים זוכים בהם (ב) עורות שהכהנים לא זוכים בהם. כ-רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ט, ה"כ

ה"ט כל עורות קדשי הקדשים לכהנים בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד שנאמר עור העולה אשר הקריב, אבל עורות קדשים קלים לבעלים, וכל עולה שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה שנאמר (ו' צו ז,ח) עֹלֹת אִישׁ עולה שעלתה לאיש. ה"כ כל קדשי הקדשים שאירע בהן פיסול (כגון טרפה, פיגול בשחטה ובמעשי הדם) קודם הפשטן אין עורותיהן לכהנים, לאחר הפשטן עורן לכהנים (וצריך ליישב עם הנאמר בה"ט שאם לא זכה המזבח בבשרה, כגון שנטמא, לא זכו הכהנים בעורה), וכל העורות מחלקין אותן אנשי משמר ביניהן מערב שבת לערב שבת. (הרב ברס העלו למזבח ואחך נודע שהיה פסול לפני ההפשט ואז לא זוכים הכהנים בעורות)

ויקרא צו ז,ח: וְהִפְּחוּ הַמִּקְרִיב אֶת-עֹלֹת אִישׁ עֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִפְנֵי לַו יִתֵּי:

(ג) אֶת-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב (א) מן התורה בהמה שחוטה בחזקת כשרותה עומדת (ב) מרבנן יש לרבות בדיקות טרפות למנוע גנאי של הקרבת טריפה.

ע"פ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה,ה"ח כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שיזרק הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

סדר הפעולות: שחיטה, קבלת הולכת וזריקת הדם. הפשטה, ניתוח המאפשר להוציא אימורים (חלב), הקטרת אימורים, בעולה שריפת הבשר.

בבלי ביצה כהא - וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתִיחִי - אמר רמי בר אבא (או בר חמא): הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה.

פי' חתם סופר בבלי ביצה כהא, ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה (בהמה שחוטה בחזקת כשרותה עד שיתברר שהיא טרפה) מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איכרי טריפה לגבי מזבח ...:

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק טרפות. אבל כפי' חתם סופר מפני שיהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

וכמסקנה מ-חתם סופר בבלי ביצה כהא, כנראה שהעולה שנמצאה טרפה אחרי שהוקרבה, עולה לבעלים אבל הדבר יהיה מגונה לכן חובה להפשט ולבדוק.

וְנָתַח אֹתָהּ - מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השטרות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרשא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ"ח פסוק – היקש; השלישיה:
(קדפא – סדר קדמות; אולא = גרש"ט – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"ש ימעאל; תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

רשב"ם (ו) אַתָּה לְנִתְחִיָּה – ולא נתחיה לנתחים (ראה **ספרא פר' ד', פ"ה, ז**).

לְנִתְחִיָּה – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

(א) וְהַפְּשִׁיט ... וְנִתַּח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר **הַעֲלֶהָ** (ט – הח"ח מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם
אתנה מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

ויקרא ויקרא א, ח – ט: [ח] וְעֲרָכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתֻחִים אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפְּרָדָּה
עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ:

[ט] וְקָרְבוּ וּכְרָעוּ יָרְתֵן בְּמִים וְהַקְטִיר הַפֶּתֶן אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ אֲשֶׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה:

הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתֻחִים – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) כעין לימוד היקש מניחוח עולה לניחוח פר חטאת כהן
משיח

בבלי זבחים נא, נא נאמר כאן (**ויקרא ד, יא**) **רֹאשׁוּ ... ו-וּכְרָעוּ** ונאמר להלן (**ויקרא א, ח-ט**) **רֹאשׁוּ וּכְרָעוּ** (**הָרֹאשׁ ... וּכְרָעוּ**), מה להלן (ו' א, ג) ע"י
ניחוח, אף כאן על ידי ניחוח.

רלב"ג (ע"ה"ת) (ו' ד, יא) וְאֶת-עוֹד הַפֶּרֶד וְאֶת-כָּל-בְּשָׂרוֹ עַל-רֹאשׁוֹ וְעַל-כְּרָעָיו – לפי שמנה הראש והכרעים אחר זכירתו **כָּל-בְּשָׂרוֹ**, למדנו שכבר
ניתחהו לנתחיו, כמו הענין בעולה. וזה, כי הראש הוא נתח מהנתחים, כמו שהתבאר במה שקדם (ראה ו' א, ג).

(ו' א, ט) יָרְתֵן – מונח, מרבה **בְּמִים** – אתנה, מגביל, ביחד רבוי הגבלות או מעט כמות כמובא ב- **תורה תמימה א, ט**

(א) יָרְתֵן בְּמִים – במים ולא ביין, במים ולא במזוג^(ט) במים לרבות שאר מים ואפילו מי כיוור^(פ) [מנחות כ"ב א']:

(ב) יָרְתֵן בְּמִים – במים אפילו כל שהוא^(קס) [תו"כ: הערה^(קס)] ר"ל שאין להם שיעור. ופשוט הוא משום דבטבילת גוף צריך ארבעים
סאה משום דכתיב בה ורחץ את בשרו במים ודרשינן שיהיה כל בשרו עולה בהן, משא"כ הכא:

יָרְתֵן בְּמִים – מונח אתנה, ממעט מארבעים סאה לשיעור מים כלשהו. התוכן מרבה מקורות מים, הטעם ממעט שיעור המים.

בבלי זבחים ב, ב ... אי נמי, אידי דתנא לשמן ושלא לשמן, תנא נמי שלא לשמן ולשמן! אלא מהא, (בגמרא מצטטת משנה פ"ד, מ"ו) לשם
ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זובח, לשם שם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, והחטאת ואשם – לשם חטא; א"ר יוסי:
אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו – כשר, שתנאי בית דין הוא, אתנו בית דין דלא לימא לשמו, דילמא אתי למימר שלא
לשמו; ואי סלקא דעתך שתמא פסול, קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה?

במדבר פינחס כה, ב: [ב] צו את-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קָרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֻשֵׁי רֵיחַ נִיחֹחֵי תִשְׁמְרֵי לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

אֶת-קָרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֻשֵׁי-רִבִיעֵי, רֵיחַ נִיחֹחֵי – יתיב זקף-קטן

שיטת **הרב א"מ פערל** **אֶת-קָרְבְּנֵי לְחֵמֵי לְאֻשֵׁי-רִבִיעֵי, רֵיחַ נִיחֹחֵי** – יתיב זקף-קטן

א' תורה תמימה (ו' א, ט) ע"פ זבחים פ"ה מ"ז ב', זבחים פ"ד מ"ו, **בבלי זבחים ב, ב**, מו, ב לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם
זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה ריח ניחוח לה', עולה – לשם עולה, אשם – לשם

אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם ה' כוונות בשחיטה – וזה לא הענין כאן

ב' **לְאֻשֵׁי** – רביע, ארבע כוונות בהקטרה (צ"ל שש כוונות בשחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם, זריקת הדם (=הקטרה)) – **בבלי זבחים מו**

ב'א' לשם השם – **לְאֻשֵׁי** – לשון אני; ב'ב' לשם אישים – להקטיר האש מגזרי עצים

ב'ג' לשם ריח – שלא יצלה ויקטיר אלא **רֵיחַ** – יתיב דווקא כך באופן שיעלה **רֵיחַ**

ב'ד' לשם ניחוח – שאמרתי ונעשה רצוני, **נִיחֹחֵי** – זקף-קטן, (א) מרבה בו ניחוח (ב) נחת רוח לה' שאמרתי ונעשה רצוני.

(ג) דרשנו בו שימוש פעמיים באותיות לענין הפסקה בשיר ותקיעות בשעת הקרבה (ראה במ' פ"י כח)

ויקרא א, ט: עולה מן הבקר **[ט] וְקָרְבוּ וּכְרָעוּ יָרְתֵן בְּמִים** – שלא כמו פר חטאת כהן משיח **בבלי זבחים נא, א** אי מה להלן (בעולה
ויקרא ד, יא) בהפשט, אף כאן (פר חטאת כהן משיח) נמי בהפשט! תלמוד לומר: **וְקָרְבוּ וּכְרָעוּ**. מאי תלמודא? א"ר פפא: כשם שפרשו בקרבו, כך
בשרו בעורו. (לומדים ניתוח ולא לומדים הפשט)

רש"י (ט) ... אֲשֶׁה – כשישחטנו, יהא שוחטו לשם האש. וכל 'אשה' לשון אש, 'פושיר' בלעז.

ניחוח – נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני (ראה **תו"כ ויקרא נדבה פרשת ד פרק ו, ח**).

תורה תמימה ויקרא א, ט: עֲלֶהָ וגו' – לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם
ניחוח, דכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה', עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם

ה'^(טב) [זבחים פ"ד מ"ו]:

אֲשֶׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ – נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח (פ' י"ז) ובמנחה אשה ריח ניחוח (ב' ב'), ללמדך
שאחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים^(טז) [מנחות ק"א א']:

רֵיחַ-נִיחֹחַ – מקף בתפקיד רב-מצב (א) אחד המרבה (ב) אחד הממעט

רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה – מכאן שאין ריח ניחוח בכמה^(טז) [זבחים ק"ט ב']:

רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה – תנאי, א"ר שמעון בן עזאי, בוא וראה, מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהים אלא ה', שלא
ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק^(טז) [מנחות ק"א א']:

לשם זבח בבלי זבחים מז, א מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול? שנאמר: (**ויקרא ה, ה**) **וְשָׁטַט אֶת-גִּן הַבָּקָר לְפָנֵי הָ',** עד שתאה
שחיטה לשם בן בקר.

ויקרא א, ג: עולה מן הצאן

וְהַקְרִיב וְהַפְּרִיעַ יָרְתֵן בְּמִים וְהַקְרִיב הַפֶּתֶן אֶת-הַכֹּל וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ הוּא אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: פ
ויקרא א, יז: עולה מן העוף וְשָׁטַע אֹתוֹ בְּכַנְפָּיו לֹא יַבְדִּיל וְהַקְטִיר אֹתוֹ הַפֶּתֶן הַמִּזְבֵּחַ עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ
עֲלֶיהָ הוּא אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ס

(א, יג) (א, יז) עֲלֶהָ הוּא – מונח רביע, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח

וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו.

(א, ה) (א, ט) (א, יג) (א, יז) לַיהוָה – סלוק, לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וח"ו כוונה לשם אלילות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניית השערה: אחת, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראש = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא – שני משמעות; רבוי ממשות; מרכא טפאא – יתור
 לרבות, ככל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק 1 – סדר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.5 ויקרא א,א (התשע"ה, בהשתתפות נחלת יעקב)

**ויקרא ויקרא א,ח: וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפְּדֵר
 עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ:**

וְעָרְכוּ - רביע, בעזרת הרב א"מ פרל הי"ו, ארבעה מעשי עריכה בקרבן: (א) הכהנים העלו הקרבן עד ראש הכבש, וזרקו הנתחים מראש הכבש אל המערכה (זריקה לאש מן הכבש, ב-אבן האזל מברר המחלוקות מהמהיכן זורקים). (ב) עריכה וסידור נאה של הנתחים על האש על שני אלה אומר רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ד כשמנתח איברי העולה מוליכין את כל הנתחים לכבש ומולחין אותם שם, ואחר כך מעלין כל האיברים לראש המזבח, ומסיר גיד הנשה בראש המזבח ומשליכו על גבי הרשן שבאמצע המזבח, וזורק כל האיברים על האש שנאמר (דב' ראה יב,כז) **הַפְּשֹׁר וְהָגֵם**, כשם שהדם בזריקה כך כל הבשר בזריקה, ואחר שזורקין חוזר ועורך אותן על האש שנאמר (וי' א,א) **וְעָרְךָ הַפֶּהוּ אִתָּם**, ואיברים שצלאן ואחר כך העלן למזבח אין בהם משום ריח ניחוח. **כסף משנה** ... ומ"ש וזורק כל האיברים על האש וכו'. כן משמע בסוף מסכת תמיד ובפרק טבול יום (דף ק"ד) אמרו מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ומ"ש ואחר שזורקין חוזר ועורך אותם על האש וכו'. בספרא פ"ד.

(ג) חלקים מן הנתחים הפוקעים מן האש עורכים אותם שוב על המערכה **בבלי זבחים פג,ב** ר' יהושע אומר: כל הראוי לאישים כו'. ורבן גמליאל נמי הכתיב: (וי' צו ו,ג) **עֲרֹךְ עַל מוֹקְדָה!** ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה? נפקא ליה (וי' צו ו,ג) מ-**אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ** - מחלוקת האם גם מה שפקע ונפל על רצפת העזרה מוחזר למערכה). **רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ג** איברים שפקעו מעל המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצות הלילה יחזירו, שנאמר (וי' צו ו,ג) **עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּלָה**, ואם אין בהם ממש אפילו פקעו קודם חצות לא יחזירו, ...
 (ד) איברים שלא נתאכלו, מסירים מן המערכה ומניחים בכבש ו/או בסובב, גורפים את שיירי המערכה של היום הקודם אל התפוח, עורכים מערכה חדשה ואז) **משנה תמיד פ"ב, מ"ה** ... האיברים והפדרים שלא נתאכלו מבערב מחזירין אותן למערכה הציתו שתי המערכות באש ... חוזרים לעריכה (א)

וְעָרְכוּ - רביע, ארבע דרשות הקשורות למלת **וְעָרְכוּ** אפשר שהן כך: אחת – למעט הפשט וניתוח שיהיו בכהנים, אחת – למספר שניים לחישובי מספרי כהנים הדרושים להעלאת איברים למזבח לקרבן ציבור (טלה, איל, פר) ולקרבן יחיד, אחת – להיקש היקש ממלת (וי' א,א) **וְעָרְךָ** בטלה של עולה אל מלת (וי' א,א) **וְעָרְכוּ** של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל- (וי' א,א) **וְנָתַנוּ** ... **אֵשׁ** ללימוד טלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה, אחת – חובת עבודת כהנים בבגדי כהונה גם בעבודות שאין בהן מיתה לזר, ואין בהם כפרה. (א) **בבלי יומא כז,א** ... מקבלה ואילך מצות כהונה **וְעָרְכוּ** למה לי? למעוטי הפשט וניתוח (שלא צריך כהונה)

(ב) **בבלי יומא כז,א** ... (וי' א,א) **וְנָתַנוּ** - לגופיה, **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהֱרָן** - שנים, **הַפֶּהוּ אִתָּם** - שנים, למדנו לטלה שטעון ששה.
 (ב) **תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב, ה"ד** (סיכום דיון הירושלמי: דרשת מספר שניים לחישובים שונים. לר' עקיבה דרשת שנים, לחישוב ששה כהנים להקרבן טלה, לר' ישמעאל כהן אחד עורך שני איברים מי"א איברים וכך מגיע לשה כהנים. לחישוב ש-פרו של יחיד שיהא קרב בששה. בתוך ירושלמי זה דרשה (א) היקש ממלת (וי' א,א) **וְעָרְךָ** בטלה של עולה אל מלת (וי' א,א) **וְעָרְכוּ** של עולת בקר ומשתמש בתוצאת ההקש והסמיכות לפסוק (וי' א,א) **וְנָתַנוּ** של תנינת אש על המערכה ללימוד לטלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה.)

גמ' (וי' א,א) וְעָרְכוּ יכול מאה יכול מאתים א"ר עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממועט תפשתה המרובה לא תפשת תפשת את הממועט תפשת. ... **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן** יכול מאה ת"ל (וי' א,א) **וְעָרְךָ הַפֶּהוּ אִתָּם** אי וערך כהן אותם יכול יהא כהן אחד עורך את כל האיברים ת"ל **וְעָרְכוּ** הא כיצד כהן אחד עורך שני איברים (וְעָרְךָ הַפֶּהוּ) - זה כהן אחד, אִתָּם - מיעוט רבים - שניים) וכמה הן איברים עשרה ואחד בקרבים נמצא הטלה (הכוונה לתמיד של שחר) עולה בששה דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומר **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהֱרָן** - שנים, **הַפֶּהוּ אִתָּם** - שנים, מלמד שהטלה עולה בששה. **הַפֶּהוּ אִתָּם** לרבות הקרבים דברי ר' יודה (הגמ' מקשה, איך הסקנו שמדובר בטלה של תמיד) והלא בבן הבקר הכתוב מדבר מה ת"ל בתמיד של שחר הכתוב מדבר שמעון בר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן **עריכה** ונאמר להלן (בטלה של תמיד) (וי' א,א) **וְעָרְךָ הַפֶּהוּ אִתָּם** מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך ממשמע שנאמר **וְעָרְכוּ** אין אנו יודעין שהן שנים (זה ברור) ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהֱרָן** - שנים, **הַפֶּהוּ אִתָּם** - שנים ותני כן אין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד יכולין הם ג' להעלותו ולמה איל קרב בי"א אלא כדי לעשות פומפי רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר (של ציבור) קרב בכ"ד כדי לעשות פומפי לדבר על שם בבית אלהים נהלך ברגש ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהֱרָן** - שנים, **הַפֶּהוּ אִתָּם** - שנים, מיכן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה:

ספרא ויקרא - דבורא דנבזה פרשה ד (ב) (וי' א,א) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים מֵהַרְאֵשׁ וְאֶת-

הַפְּדֵר מלמד שאין הראש והפדר מהנתחים, דבר אחר שיהא פורש את הפדר על בית השחיטה שהוא דרך כבוד של מעלה, ומנין שהראש והפדר קודמין לכל האימורין תלמוד לומר (וי' א,א) **אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פְּדֵרוֹ וְעָרְךָ הַפֶּהוּ אִתָּם**, מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האימורין. (ג) רבי חייא אומר מניין לשחיטה שהיא מן הצואר תלמוד לומר (וי' א,א) **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים** שאין תלמוד לומר **אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפְּדֵר** והלא הראש והפדר בכלל האיברים היו ואם כן למה נאמר את הראש ואת הפדר אלא לפי שנאמר (וי' א,א) **וְהַפְּשִׁיט אֶת-הָעֵלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנֶּחֱתִיָּה**: (וי' א,א) **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתִים** נתחים שהיו בכלל הפשטה ומנין לראש שכבר הותו בשחיטה תלמוד לומר (וי' א,א) **אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פְּדֵרוֹ**. (ד) **עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ** עצים נתונים להיות אש וכי כל העצים כשרים למערכה הן כל העצים כשרים חוץ משל זית ושל גפן אבל באלו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן רבי אליעזר מוסיף אף של חרוב ושל דקל ושל שקמה ושל מייש ושל אלון. (ה) יכול המתנדב עולה יהא מביא עציה ואישיה עמה תלמוד לומר **עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** מה מזבח משל צבור אף אש ועצים משל צבור, דברי רבי אליעזר ברבי שמעון, רבי אליעזר אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט, דבר אחר **עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** שלא יהו הגיזרין יוצאין חוץ למערכה.

עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ - זקף-קטן, שתי דרשות השייכות למזבח צבור (א) מקור העצים ומקור האש (ב) עריכת נאה של העצים והאש **עַל-הָעֵצִים** - מקף כרב-מצב (א) עץ כשר למערכה, (ב) עץ שאינו כשר למערכה **בסעיף זה יש** (א) מה המקובל להביא ומה לא מקובל (ב): עזר אפשריות (ג) עץ משל צבור (ד) עץ משל יחיד (ה) עץ שהיה בשימוש (ו) עץ שלא היה בשימוש **עַל-הָאֵשׁ** - מקף כרב-מצב (א) אש מזבח משל צבור, (ב) אש של אדם המביא קרבן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 תפיסת השערה: אהנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.6 ויקרא א,א (התשע"ו)

ויקרא ה,א: ונפש כִּי-תִחַטֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד אִם רָאָה אִם יָדַע אִם-לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֹנֹו:

וְנִפְשׁ כִּי-תִחַטֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד אִם רָאָה אִם יָדַע
 מונח רביע פשטא מונח ז"ק מונח ז"ק מרכא טפאא מונח אתנח
אִם-לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֹנֹו: מרכא טפאא מרכא סלוק

וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים – פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי דרשות כפשט הכתוב כנדרש ב- [בבלי שבועות לו,א וגם בתורת כהנים (ספרא)] ומנין לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר **וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים** (כאילו נכתב) **וְשִׁמְעָה אלה ושמעה קול**

וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהָיָא עֵד - פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנח) תבנית כעין הקש ו/או בנין אב "לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה"

הערות אחרות שלא שייכות לתבנית טעמים:

הערה: תוס' לו ע"ב ד"ה "הכי גרס בקונטרס ורבינו חננאל" תוך דיון על ר"מ שבממונות לא לומד מכלל לאו אתה שומע הן, מביא כראיה את שליחת עבד אברהם לקחת אשה ליצחק בראשית חיי שרה פ' כ"ד.
 ומסיים בציטוט ("בר' חיי שרה כדמא") "אז תנקה מאלתי". ופלא גדול הוא שלא הגמרא ולא רש"י ולא תוס' מביאים ראיה חותכת מהתורה ששבועה היא אלה, כי ב-("בר' חיי שרה כדגח") אברהם אבינו משתמש במלים אשביעך ושבועתי והעבד מספר בסעודה ("בר' חיי שרה כדמא") "אז תנקה מאלתי...והיית נקי מאלתי".
 הערות: (א) וכך העיר הרש"י ש; (ב) אחד מדרשני מאורות הדף הסביר בבבלי יומא ועוד מסכתות שהגמרא מביאה דוגמאות שאחרי מתן תורה.

ויקרא ה,ב: אִם נִפְשׁ אִשֶּׁר תִּנְעַ בְּכַל-דְּבַר טְמֵאָה

אוּ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוּ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוּ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טְמֵאָה וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהָיָא טְמֵאָה וְאָשָׁם:

אב"ע (ב-ג) **אוּ נִפְשׁ** כי (בנוסחתינו: **אִשֶּׁר**) **תִּנְעַ** - בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' יא, ד-ז). **אוּ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה** - למאכל, כסוס וחמור. ו-**שֶׁרֶץ טְמֵאָה** - השמנה הנזכרים (וי' יא, כט-ל). **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - ואחר כך **ידע**. או גנע בוכ וטמא מת וזבה ונדה.

אוּ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – רביע, ע"פ רב"ע אלו בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' שמיני יא, ד-ז). **ראה רביע רלב"ג** (ב) **אוּ נִפְשׁ אִשֶּׁר תִּנְעַ בְּכַל-דְּבַר טְמֵאָה** - לפי שלא זכר פרטי זה הכלל כי אם אבות הטמאות, למדנו שאינו מדבר במגע יולד הטומאה, וזה, כי נבלות הבהמה והחיה והשרץ הם 'אבות הטומאה' כמו שיתבאר.

אוּ נִפְשׁ - מונח רביע, אפשר ע"פ רלב"ג הנכנס למקדש או אכל קודש בטומאה, כי בשנים אלו יביא קרבן עולה ויורד, ולא חלק בו בין נשיא ובין כהן משיח וכהן הדיוט. ועל שלושה אלו נוסף ישראל וגר. **ראה מונח רביע אִשֶּׁר תִּנְעַ בְּכַל-דְּבַר טְמֵאָה** – מונח זרקא מונח סגול, ממעט משהו מענינו כענינו וזהו מגע ולד הטומאה. **ראה זרקא סגול**

אוּ בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור טומאה כזית כפ' **רלב"ג** והנה אמר **בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה**, אע"פ שכל **בְּנִבְלַת חַיָּה** היא **טְמֵאָה** - להתנות שיהיה בה שיעור טומאה, והוא כזית; כי פחות מכזית ממנה לא יטמא במגע. וכן העניין במה שאמר **בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוּ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טְמֵאָה** **ראה תלישא**

ויקרא ה,ג: אִם כִּי יִנְעַ בְּטַמְאָת אֲדָם לְכֹל טְמֵאָתוֹ אִשֶּׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע וְאָשָׁם:

רש"י (ג) **בְּטַמְאָת אֲדָם** - זו טומאת מת (ראה תו"כ ויקרא חובה פרשתא ח פרק יב, ח). **לְכֹל טְמֵאָתוֹ** - לרבות טומאת מגע זבין וזבות (ראה שם). **אִשֶּׁר יִטְמָא** - לרבות הנוגע בבוועל נדה. **בָּהּ** - לרבות בולע נבלת עוף טהור (ראה שם). **וְנִעְלַם ... וְהָיָא יָדַע** - ששכח הטומאה. **וְאָשָׁם** - באכילת קדש או בביאת מקדש.

אוּ – מונח מוביל לפני הטעמים של הכתוב אחריו **כִּי יִנְעַ בְּטַמְאָת אֲדָם לְכֹל טְמֵאָתוֹ**, כעין הכפלת סדרות הטעמים, **כִּי יִנְעַ בְּטַמְאָת אֲדָם לְכֹל טְמֵאָתוֹ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה ו/או בנין אב.

בבלי שבועות ד,א אפשר כי רבנו הקדוש, רבי יהודה הנשיא בלמדו **וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע** דורש **נִעְלַם** – משמע שהיתה לו ידיעה ונעלמה ממנו ואח"כ **יָדַע** – נודע לו, גם דרש שני אופנים של **נִעְלַם** – שכחה. (א) נעלם ממנו שהוא טמא ואכל קדש או נכנס למקדש, (ב) **יָדַע** שהוא טמא ונעלם ממנו שהוא אסור לאכול קודש או להכנס למקדש. אפשר כי שני אופנים אלו מרומזים בטעמי **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - מונח זקף-קטן בתפקיד של שתי ידיעות שנעלמו ממנו, (א) שהוא טמא, (ב) שהאוכל או המקום קדוש. **ראה זקף-קטן**

וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהָיָא יָדַע וְאָשָׁם – (אתנח) מונח זקף-קטן והוא תיאור ואחריו ההלכה, אפשרות ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת = סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפיטה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, ב"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סיוור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = 5: יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

ויקרא ה,ד: או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להקטנו או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא יקבע ואשם לאחת מאלה:

ויקרא ה,ז – י:

[ז] ואם-לא תגיע ידו די שה' והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בני-יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה:
[ח] והביא אתם אל-הכהן והקריב את-אשר לחטאת ראשונה ומזלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:
[ט] והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם ימחה אל-יסוד המזבח חטאת הוא:

[י] ואת-השני יעשה עלה כמשפט וכפך עליו הכהן מחטאתו אשר-חטא ונסלח לו: ס

[בבלי זבחים צ,א] חטאת העוף קודמת כו'. מנא ה"מ? דת"ר: (ויקרא ה,ח) והקריב את-אשר לחטאת ראשונה - מה ת"ל? שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה, הרי כבר נאמר: (ויקרא ה,י) ואת-השני יעשה עלה! אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, הלכך: חטאת העוף לעולת העוף - מואת השני, חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרבי רחמנא, חטאת העוף לעולת בהמה - מזה בנה אב.

[בבלי זבחים צ,א] מביא פסוקים (ה,ה) ו-(ה,י) ומוכיח מכך שזה בנה אב מחטאת העוף לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, ונראה כי בפסוק (ה,ט) שתוכנו עוסק בהזאת ומיצוי דם החטאת והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם מצויה תבנית טעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים העשויה לרמוז לבנין אב של הגמרא. ראה פעמיים זקף בין שני קיסרים, זרקא סגול

ספרא מצורע פרשה ד

(א) (וי' מצורע יד,כא) ואם-כל הוא שומע אני דל איש פלוני ממה שהיה, שהיה בן מאה מנה ונעשה בן חמשי' מנה (אפשר תאמר העני אבל עדיין יכול לקנות שלושה קרבנות בהמה) ת"ל ואין ידו משנת' העני עד שאין לו לקנות שלוש בהמות לקרבנות) או ואין ידו משנת' יש לו ואינו מוצא ליקח (יש לו אך הכסף או בהמות לא זמינות) ת"ל אם-כל הוא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו.

התורה"מ סיפא [סג] ... ומה שלא באר כן בעולה ויורד ובילודת סמך על מה שכתב כאן, שגם בהם חסרון ההשגה הוא מפני שהם דלים ולא מפני שאינו משיג לקנות.

אפשר כי ההיקש הזה נלמד מדמיון תבנית טעמי המקרא (וי' מצורע יד,כא) ואין ידו משנת' – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד לול (וי' ה,ה) ואם-לא תגיע ידו די שה' – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד לדלי דלות (וי' ה,יא) ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין יולדת עניה (וי' תוריע יב,ח) ואם-לא תמצא נדה די שה' – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

ויקרא ה,יא – יג:

ס [יא] ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה והביא את-קרבתו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-יחן עליה לבנה כי חטאת הוא: [יב] והביאה אל-הכהן וקמץ הפכה ו ממינה מלוא קמצו את-אזפרתה והקטיר המזבחה על אשני ה' חטאת הוא: [יג] וכפך עליו הפכה על-חטאתו אשר-חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לפהו פמנחה:

ויקרא ה,יד – טז: ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר:

[טו] נפש-כי-תמעל מעל וחסאה בשננה מקדשי ה' והביא את-אשמו לה' איל תמים מן-הצאן בערפך כפך-שקלים בשקל-הקדש לאשם:
[טז] ואת אשר חטא מן-הקדש ישלם ואת-חמישתו יספך עליו ונתן אתו לפהו והפכהו וכפך עליו באיל האשם ונסלח לו: פ

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף יד עמוד ב

ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר: . הפסיק הענין ליתן ריוח למשה רבינו להבין בין פרשה לפרשה: (טט - פרשה קודמת סגורה) [טו] נפש-י, יתיב, לרבות כהן משיח למעילה. כי תמעול מעל. אין מעילה אלא שיקוד וכן הוא אומר (ד"ה א' ה') וימעלו באלהי אבותיהם. וחטאה בשגגה. נאמר כאן חטאת ונאמר בתרומה חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה אף כאן. בשגגה פרט למזיד אע"פ שיש בה עון מיתה. מקדשי ה'. קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאינן מיוחדים לשם. מקדשי ה'. לרבות קדשי בדק [טז א] הבית. והביא. אף לאחר יום הכפורים. איל תמים בן שתי שנים שאין איל אלא לשון קשה. וכן הוא אומר (מ"ב כ"ד) ואת אילי הארץ לקח. מן הצאן. ולא מן הפלגס. בערך כסף. יכול אף דינר ת"ל שקלים. יכול שקלי נחשת ת"ל כסף. אי שקלי כסף יכול בבליית מדיות קפודקיות ת"ל בשקל הקדש. סלעים של שקל צורית. לאשם. שיהא הפרש מעות לאשם. פירוש האשם הוא הממון: טט - והביא. אף לאחר יום הכפורים, תלישא-קטנה, יוה"כ לא כפר על שגגת ודאי אבל נותן למועל פנאי נוסף לכפר.

תורה תמימה מקדשי ה' - מקדשי ה' - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה¹³³ [תו"כ]:

מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה¹³³ [תו"כ]:

מקדשי ה' - טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. ובהערה (צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ו ע או"ח סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם¹³³ [תו"כ]: ה' - אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה (צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים.

ע"כ ע"פ תורה תמימה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות, אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

[טו] נפש כפי-תמעל מעל וקטאה בשננה מקדשי ה' יתיב מונח זקף-קטן פשטא זקף-קטן טפא אתנה, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים כעין בנין אב,

האם בנין האב הוא למעילה, לקרבן האשם ו/או כנאמר ב- **גמרא בבלי שבועות לדב**,
"ממעילה רבי שמעון גמר לה" – ר"ש **משווה הלכת שבועת הפקדון להלכת מעילה בקדשים**.

טט – במעילה בקדשים יש כעין בנין אב למעילה, ואח"כ לימוד פרט וכלל ופרט לקרבן האשם על המעילה.

והביא את-אשמו לה' איל תמים מן-הצאן תלישא-קטנה קדמא ואולא דרגא מונח רביע
בערקה כסף-שקלים בשקל-הקדש לאשם: תביר מרכא טפא סליק

בקרא זה תבנית טעמים כעין פרט וכלל ופרט ופרט, **והביא** – פרט, **את-אשמו לה'** – כלל, אפשר שמלמד לכל האשמים שבתורה להיות כפרטים הבאים: איל תמים מן הצאן, בערכך של שני שקלי כסף, שהם נשקלים לפי שקלי קדש.

אבל הפרט בתראה הראשון **איל תמים מן-הצאן** דרגא מונח רביע, מרמז על קשר חזק לפרט קדמא ולכלל **והביא את-אשמו לה'** ועל קשר חלש אל הפרט (או הפרטים) האחרים **בערקה כסף-שקלים בשקל-הקדש לאשם**:
תאור האשם הוא בנין אב לכל האשמות, אבל יש הבדל בערכו וחובתו להיות איל.

בבלי כריתות כבב,
ור"ע? אשם בכסף שקלים נפקא ליה (ויקרא ז') מזאת תורת האשם, תורה אחת לכל האשמות, לאשם בכסף שקלים. ורבנן? אע"ג דכתיב זאת תורת האשם, איצטריך למכתב ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון, ואי מזאת תורת האשם, הוה אמינא: כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין, אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי, אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו, מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא, אהכי כתב רחמנא ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון. הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם, אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר? יליף בערכך בערכך **מאשם מעילה**. אשם שפחה חרופה לא כתב בה בערכך! ילפינן באיל איל. (ראה אח"כ הסבר בפסיקתא)

בבלי כריתות כוב מתני'. המפריש ב' סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין, אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

גמ'. מאי מעילתו? דקתני רישא: והשני למעילתו, אילמא איל אשם, למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה, והכתיב: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו, אלמא בהדי גזילו מייתי ליה! ועוד, קתני סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה! אלא מעילתו מאי דאיתנהי מהקדש, וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, דהוה ליה גזילו וחומשו, ומאי מעילתו? גזילו. במאי אוקימתא למעילתו דרישא? גזילו, אימא סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא מעילתו איל אשם; רישא קרי ליה למעילתו גזילו, (פז, א) סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם? רישא דהוה ליה איל רובן קרן וחומשו, קרו ליה למעילתו גזילו; סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומש, קרי ליה איל אשם מעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

והביא ... בערקה – תרסא ... תביר רמז לחישוב השבויים בפסוק הנדונים ב-**בבלי כריתות כוב - כזא**, בשווי איל אשם ושווי מעילות שאדם עושה כאשר גוזל הקדש ומשמש בכסף לחולין,

והביא ... בערקה כסף-שקלים – תלישא-קטנה ... תביר, מהתביר מתברר כי ערך התשלום עשוי היה להיות פחות משווי האיל ולכן אם השתמש בהפרש הרי מעל. תלישא-קטנה התריעה על שיעור שאינו בכתוב אלא שיעור התשלום על המעילה כי השתמש בכסף שהוקדש לאשם לחולין, לכן קנסו אותו בדמי מעילה סלע וחומשה וגם אם קנה איל נוסף שיקריבנו למעילתו.

איל תמים מן-הצאן – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לכה המתאוה, ע"פ **[בבלי כריתות כוב - כזא]** אדם שמעל צריך להביא אשם השווה שני סלעים. הוא מפריש שני סלעים אבל מועל במטרתם לקרבן איל אשם וקונה בהמה אחת או שתיים שלא לאיל אשם אלא לחולין (כאשר מחזירי השוק מאפשרים זאת) הוא בעצם גוזל את הקודש. ועוד אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה.

בבלי כריתות כזא, בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? מי אמרינן: אם תימצא לומר אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דקטרך קמיה, אבל הכא דלא קטרך לא מתכפר, או דלמא אם תימצא לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה, אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה איכא למימר מתכפר,

איל תמים מן-הצאן – דרגא מונח רביע, דרגא בתפקיד מצרף מונח רביע בתפקיד חמש כחקירת **בבלי כריתות כזא**, בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה

יש ששה קרבנות אשם: **משנה מסכת זבחים פ"ה מ"ה** ... אלו הן אשמות (א) אשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) (ב) אשם מעילות (ג) אשם שפחה חרופה (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע (ו) אשם תלוי,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השורות: אתנה, סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז' – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

שניים מהם (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע הם כבש עד בן שנה שערכו שקל קדש אחד, לעומת ארבע קרבנות אשם האחרים שהם איל מבן שנה ול"א ועד בן שנתיים.

ע"פ הדיון ב- בבלי כריתות כבב, איל תמים מן-הצאן הנאמר באשם מעילות, הוא המלמד לאשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) ולאשם שפחה חרופה, ולאשם תלוי ששוים צריך להיות בערך פסוק-שקלים היינו שני שקלים תמים מן-הצאן - מונח רביעי, יש ארבע קרבנות אשם, ו-אשם גזילות בעל שני סעיפים: גזילת ישראל, גזילת גר. כמו-כן אשם גזילות בא גם על שבועת הפקדון שחפתה על גזילה בפועל. כן בס"ח יותר מארבעה מצבים עליהם מביאים קרבן אשם.

ראה דרגא מונח רביעי, תלישא, תביר, דרגא, מונח רביעי

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהִכְהִין יִכְפֹּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה. ואת חמישתו יוסף עליו. שיהא הוא וחומשו חמשה. ונתן אותו לכהן. מלמד שהכהן עצמו מועל. והכהן יכפר עליו. מלמד שהאיל והאשם מעכבין ואין החומש מעכב. האשם זו מעילת הממון. האיל כמשמעו. ונסלח לו אין משיירין לו ליום הכפורים: טט וְאֵת אֲשֶׁר - תלישא-קטנה, ממעט מעונש על המעילה בקדש בשיעור של פחות משה פרוטה, לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף טו עמוד א ויקרא היח - יט:

[יח] וְהִבִּיא אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאֵן בְּעֶרְכָּהּ לְאֲשָׁם אֵל-הַכֹּהֵן וְכִפֹּר עָלָיו חֲכֹהֵן עַל שִׁנְתּוֹ אֲשֶׁר-שָׁנַן וְהוּא לֹא-יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: [יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: פ - טפחא אתנח מרכא טפחא סלוק

.... וְהִבִּיא אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאֵן. להוציא הפלגס. בְּעֶרְכָּהּ לְאֲשָׁם. מה ערכך האמור למעלה (טט) - פסוק ה טו ומצביע אליו תמים - דרגא, בשני המקראות מלת תמים) בכסף שקלים אף כאן בכסף שקלים. לאשם שיהא הפרש לאשם: (טט) - היינו לממון המעילה)

וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג. שלא נודע לו בינתים. והוא לא ידע. פרט לשאמרו לו אחרים. ונסלח לו. הא (לא) ידע אינו מתכפר לו עד שיביא (אשם ודאי). למה זה דומה לעגלה ערופה שאע"פ שנערפה ואח"כ נמצא ההורג הרי זה יהרג: ראה דברים שפטים כא, א - ט - עגלה ערופה

[יט] אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: מלמד על אשם תלוי שאם שחטו זורק את דמו ואח"כ נודע לו שחטא או נודע לו שלא חטא מנין שהוא מותר באכילה (עמוד ב) ת"ל אֲשָׁם הוּא מכל מקום. יכול אע"פ שלא נשחט ת"ל הוּא. מה יעשה לו יצא וירעה בעדר. אֲשָׁם לֵה: יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל אֲשָׁם לֵה: הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. זה מדרש דרש יהודיע הכהן הגדול אֲשָׁם הוּא אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: נמצאו שני כתובים קיימים אשם לה' ואשם לכהן. ואומר (מל"ב ו"ב) כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה' לכהנים יהיו. ד"א אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: להביא אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

אשם תלוי ששחטו זורק דמו ונודע כי חטא או לא חטא, מותר באכילה כי נאמר בו אֲשָׁם הוּא - טפחא אתנח, אֲשָׁם - טפחא רבוי כמדרש מכל מקום כיון שהוקרב כהלכה לא יורד מדרגתו, תאמר שאם לא נשחט - ישאר בדרגתו ת"ל הוּא - אתנח, מגביל רק לאשם שהוקרב כהלכתו ונודע שחטא או לא חטא בוודאות, שנשאר בדרגת הקדש ומותר באכילה. אבל עד שלא נשחט ונודע יוצא מדרגתו וחוזר לרעות בעדר. אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה: - מרכא טפחא, יתור לרבות מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל אֲשָׁם לֵה: הא כיצד מותר אשמות נופלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. לֵה: - סלוק, מגביל שמהעולות שנלקחו בנדבה ממותר אשמות, רק הבשר לשם, ואילו העורות לכהנים.

ד"א אֲשָׁם אֲשָׁם - מרכא טפחא, יתור לרבות אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל שלא נאמר בו בכסף שקלים, לֵה: - סלוק, מגביל למעט ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

ויקרא הכא:

נֶפֶשׁ בִּי תַחַטָּא וּמַעְלָה מֵעַל בְּהִי וְכַחַשׁ בְּעִמְיָתוֹ בְּפִקְדוֹן אֵו-בְּתִשּׁוּמַת יָד אֵו בְּנִזְל אֵו עֶשֶׂק אֵת-עִמְיָתוֹ:

יתב מונח ז"ק מרכא טפחא אתנח וְכַחַשׁ בְּעִמְיָתוֹ בְּפִקְדוֹן אֵו-בְּתִשּׁוּמַת יָד אֵו בְּנִזְל אֵו עֶשֶׂק אֵת-עִמְיָתוֹ:

קדמא אזלא רביעי מהפך פשטא מונח ז"ק טפחא מרכא סליק תבנית כעין כלל ופרט

ויקרא הכא - כד:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמז = מאריך, רבוי; דרזא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרמז טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרזא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרמז תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודו שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – למד) דרוש בפסוק ככעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציאה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

[כא] נפש כי תחטא ומעלה מעל בהי

וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את-עמיתו:

[כב] או-מצא אבדה וכחש בה ונשבע על-שקר

על-אחת מפל אשר-יעשה האדם לחטא בהנה:

[כג] והיה כי-יחטא ואשם

והשיב את-הגזלה אשר גזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו

או את-האבדה אשר מצא:

[כד] או מפל אשר-ישבע עליו לשקר

ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו

לאשר הוא לו יתגנו ביום אשמתו:

ראה בבלי כתובות מב,א

ויקרא הכג: והיה כי-יחטא ואשם

והשיב את-הגזלה אשר גזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו

או את-האבדה אשר מצא:

והיה כי-יחטא ואשם זרקא מונח סגול – שמחה על כי העבריין התעורר להכרה בעבירה ולהוסיף ולהודות ובלשון רש"י עה"ת (כג) כי

יחטא ואשם - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהודות כי חטא ואשם.

רלב"ג (כג) והיה כי יחטא ואשם - רוצה לומר: כאשר יתן אל לבו שחטא ואשם בזאת הכפירה והשבועה עליה, הנה יתכפר לו בזה

האופן שזכר, רוצה לומר, שישב הממון שכחש בו לבעלים בתוספת חומש, ואחר יביא איל תמים לאשם (ראה להלן, כה). וראוי

שתדע, שזה אמנם יהיה כשיודה מעצמו שיש בידו הממון ההוא; אבל אם העידו זה עדים והוא מכחישם - לא ישלם אלא הקרן, כי

אולי לא היה יודע ששבועתו תהיה שקר, ושכח שיהיה לאיש ההוא ממון בידו; וכבר חייבה התורה שיהיה יודע בעת שנשבע שהוא

נשבע על שקר. (כד) או מכל אשר ישבע עליו לשקר - ממה שידמה לאלו הפרטים; וגוי

ע"פ רלב"ג, תב, תבנית הקרא ה,ב, היא כעין כלל ופרט, והשיב את-הגזלה - קדמא ואולא, כלל

ופרט אשר גזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבדה אשר מצא:

בבלי בבא קמא צב, תנינא: (ויקרא ה כג) והשיב את-הגזלה - מה תלמוד לומר אשר גזל? יחזיר כעין שגזל, מכאן אמרו: גזל

מטבע ונפסל, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה, ושור עד שלא נגמר

דינו - אומר לו הרי שלך לפניך וגוי

אשר גזל? יחזיר כעין שגזל, - מונח רביע, לפחות ארבע נקודות, הברייתא הולכת ומונה שבע דוגמאות של יחזיר אשר גזל ובתוכן

שלושה איסורי הנאה ודאיים תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה,

ועוד, אפשר כי המלה אשר המרבה מרמזת על עוד איסור שעתיד לקרות ושור עד שלא נגמר דינו - אומר לו הרי שלך לפניך,

אשר גזל - מונח רביע, לפחות ארבע נקודות, המשנה ב- בבלי בבא קמא צב, מונה חמישה איסורי הנאה המוחזרים, מתני'. גזל

בהמה והזקינה, עבדים והזקיניו - משלם כשעת הגזלה, רבי מאיר אומר: בעבדים - אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק, פירות

והרקיבו, יין והחמיץ - משלם כשעת הגזלה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה, או

שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאה ליסקל - אומר לו הרי שלך לפניך.

ראה בבלי בבא קמא צו, צת, ראה קדמא ואולא, מונח רביע, זרקא סגול

ויקרא הכג - כד:

[כג] והיה כי-יחטא ואשם והשיב את-הגזלה אשר גזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-

האבדה אשר מצא: [כד] או מפל אשר-ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו יתגנו

ביום אשמתו:

[כד] או - תלשא, תפקיד אלפניו לפסוק (ה,כג) ולאחריו בפסוק (ה,כד)

[כד] או - תלשא, תפקיד אלפניו לפסוק (ה,כג) ללמד על שיעור של שווה פרוטה לישראל שממנו ומעלה ישראל לא מוחל ולכן ישיב את

הגזלה, ושיעור של פחות משה פרוטה לגבי בן נח שאינו מוחל על כך ע"פ רש"י בבלי עירובין סב,א

בן נח נהרג על הגזל - דהיא משבע מצות, כדאמר בארבע מיתות בסנהדרין (נו, א) ואמר אזהרה שלהן זו היא מיתתן ואשמועינן ר'

יוחנן דנכרי לא מחיל אפילו אפחות משה פרוטה והוי גזל לדידהו.

לא ניתן להישבחן - דגבי ישראל כתיב (ויקרא ה,כג) והשיב את-הגזלה אבל בנכרי לא כתיב השבה, הלכך, כיון שעבר נהרג, ואינו

משלם.

[כד] או - תלשא, תפקיד לאחריו בפסוק (ה,כד) ללמד על שיעור של חמישיתו חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה,

תורה תמימה

בראשו וחמשתיו - ממון המשתלם בראש מוסיף חומש, ממון שאינו משתלם בראש אינו מוסיף חומש [מכאן לחומש שמשתלם עם

הקרן ואינו משתלם עם כפל ארבעה וחמשה] אבל אשם מייתי, דכתיב ואת אשמו - את פסקיה קרא^(קכ) [ב"ק ס"ה ב']:

וחמשתיו - נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה, וכן בפקדון,

שנאמר וחמשתיו יוסף עליו. התורה רבתה חמשות הרבה לקרן אחת^(קכ) [ב"ק ק"ג ב' - ק"ח א']:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
תמצית השערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב
אחד נגדש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – היקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לְאִשֶׁר הוּא לְוֹ - הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי, דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו^{קמ"ט} [שם ק"ג א'
ברש"י]:
ראה תלישא